BRUG
bij
KEIZERSVEER

ADVIES

WERKENDAM

gemeente
werkendam

2.1

Raadhuisplein 1
4251 VZ Werkendam
Postbus 16
4250 DA Werkendam

Tel.: (0183) 50 72 00
Fax: (0183) 50 73 00
www.werkendam.nl

Stichting Boogbrug Vianen
t..a.v. de heer W.J. van Sijl
Walkade 15
3401 DR IJsselstein

datum	uw brief/kenmerk	ons kenmerk	sector/afdeling	verzonden
8 juni 2006		41427	GG/ROV	09 JUNI 2006
doorkiesnr.	**bijlage(n)**	**Onderwerp**		
0183-507342		Advies aan de Rijksdienst voor de Monumentenzorg		

Geachte heer van Sijl,

Op 18 mei 2006 heeft de hoorzitting plaatsgevonden in verband met het verzoek/voorstel tot aanwijzing als beschermd monument van de brug over de Bergsche Maas in de gemeente Werkendam, onder nummer 529917.
Bij deze hoorzitting is de aanwezigen een verslag van de hoorzitting toegezegd. Bijgaand treft u dit verslag aan. Indien u op-/aanmerkingen heeft over dit verslag wil ik deze graag binnen 14 dagen na verzending van deze brief van u vernemen.

Daarnaast is tijdens de hoorzitting aangegeven dat de gemeenteraad gevraagd zou worden in te stemmen met het voorstel van het college van burgemeester en wethouders aangaande het advies aan de Rijksdienst voor de Monumentenzorg.
Het college van burgemeester en wethouders heeft echter besloten om gebruikmakend van de bevoegdheid volgend uit de op 8 maart 2006 in werking getreden Wet Dualisering Gemeentelijk Medebewindbevoegdheden zelf advies uit te brengen over de voorgenomen aanwijzing(en). In de bijgaande brief, welke op 1 juni 2006 aan de gemeenteraadsleden toegezonden is, leest u het advies wat het college van burgemeester en wethouders aan de Rijksdienst voor de Monumentenzorg zal uitbrengen inzake het verzoek/voorstel tot aanwijzing als beschermd monument van de brug over de Bergsche Maas.
Nu voor deze procedure gekozen is, is het onderwerp niet aan de orde gekomen in de commissievergadering Grondgebied , welke op 7 juni 2006 heeft plaatsgevonden. Er zijn in deze vergadering ook geen op- of aanmerkingen met betrekking tot de betreffende brief gekomen. Dit betekent dat het college dit advies onverkort aan de Rijksdienst voor de Monumentenzorg zal doen toekomen.

Voor vragen naar aanleiding van het voorgaande kunt u contact opnemen met mevrouw M. Bosch van mijn afdeling, telefoonnummer 0183-507342. (aanwezig op maandag, dinsdag en donderdag).

Ik vertrouw erop u hiermee voldoende geïnformeerd te hebben.

Hoogachtend,
namens burgemeester en wethouders van Werkendam,

A.J. van Eijk,
hoofd afdeling Ruimtelijke Ordening en Volkshuisvesting

Verslag van de hoorzitting d.d. 18 mei 2006 in het gemeentehuis in Raamsdonksveer, gemeente Geertruidenberg in verband met de voorgenomen aanwijzing tot rijksmonument van de brug over de Bergsche Maas gelegen in de gemeente Geertruidenberg en in de Gemeente Werkendam

Donderdag 18 mei 2006, 17.00 uur, gemeentehuis Geertruidenberg

Aanwezig:	De heer A.A.M.M van Onzenoort	Wethouder Gemeente Geertruidenberg
	De heer J.J. Luteijn	Wethouder Gemeente Werkendam
	Mevrouw Mr. K.H.E. Rosmulder	Rijkswaterstaat
	Mevrouw R. Baselaar	Rijkswaterstaat
	De heer J.M.H.M. Berbers	Rijkswaterstaat
	De heer P. Duijkers	Gemeente Geertruidenberg
	Mevrouw M. Bosch	Gemeente Werkendam

De heer van Onzenoort, wethouder van de gemeente Geertruidenberg, opent de bijeenkomst en heet de aanwezigen hartelijk welkom.

De hoorzitting wordt georganiseerd om de belanghebbenden in vervolg artikel 3 lid 4 van de Monumentenwet in de gelegenheid te stellen zich te laten doen horen in verband met het verzoek/voorstel tot aanwijzing als beschermd monument in de zin van artikel 1 lid d van de Monumentenwet.
Het betreft een verzoek/voorstel tot aanwijzing als beschermd monument van de brug over de Bergsche Maas, onder nummer 529221.

Omdat de brug over de Bergsche Maas zowel op het grondgebied van de gemeente Geertruidenberg als de gemeente Werkendam rust en beide gemeenten belanghebbenden de gelegenheid dienen te bieden zich te laten doen horen is gekozen voor een gezamenlijke hoorzitting.

Het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Geertruidenberg zal op grond van de hoorzitting besluiten of zij al dan niet advies uitbrengen inzake het voorstel/verzoek tot aanwijzing als beschermd monument van de Brug over de Bergsche Maas. Het advies van de gemeentelijke monumentencommissie zal vergezeld van het collegebesluit aan dit verslag worden toegevoegd (bijlage I).

De gemeente Werkendam heeft er voor gekozen om de gemeenteraad advies te laten uitbrengen naar aanleiding van het verzoek/voorstel tot aanwijzing als beschermd monument van de brug over de Bergsche Maas. Het raadsvoorstel, dat op 12 juni 2006 in de commissievergadering besproken wordt, is aan dit verslag toegevoegd. (bijlage II)

Mevrouw Rosmulder, Rijkswaterstaat overhandigt de aanwezigen een pleitnotitie die aan dit verslag is toegevoegd en licht deze mondeling toe.(bijlage III)

Rijkswaterstaat is van mening dat het niet nodig is om de brug over de Bergsche Maas aan te wijzen tot beschermd rijksmonument en zou zich in verband met extra procedures en bijkomende kosten, welke aan de rijksbescherming verbonden zijn, daardoor belemmerd voelen in het beheer van de brug.
Rijkswaterstaat brengt al haar objecten middels een inventarisatie op cultuurhistorische waarden in beeld en is van mening dat zij bij het opstellen van plannen hiermee zorgvuldig rekening houdt.
Rijkswaterstaat is met betrekking tot de brug over de Bergsche Maas - verder genoemd de Brug bij Keizersveer - van mening dat deze weinig origineel meer is. De originele brug was een brug bestaande uit vakwerkliggers met een gebogen bovenrand. De huidige bovenbouw bestaat uit een parallelligger met een ruitenvakwerk. Bovendien zijn voor de huidige dubbele bovenbouw de oorspronkelijke pijlers en landhoofden verbreed.

Rijkswaterstaat concludeert daaruit dat deze brug weinig oorspronkelijke waarde kan worden toegedicht.

Rijkswaterstaat gaat niet verder in op de eventuele ensemblewaarde van de 12 bruggen van het Rijkswegenplan, die in de aanvraag tot rijksbescherming door de Stichting Boogbrug Vianen beschreven zijn. Zij is van mening dat de Rijksdienst voor de Monumentenzorg hier eerst een uitspraak over moet doen.

De bouwdienst van Rijkswaterstaat concludeert dat de brug over de Bergsche Maas in haar huidige staat binnen 20 jaar niet meer bruikbaar zal zijn. Als resterende technische levensduur voor de betreffende brug is berekend dat deze binnen maximaal 50 jaar wordt bereikt.
Rijkswaterstaat denkt in relatie tot de planstudie 'routeontwerp A27' na over een eventuele verbreding van de brug over de Bergsche Maas.
Daarbij zullen diverse varianten nader onderzocht worden. Een variant is om de brug over de Bergsche Maas compleet te vervangen, een andere variant is om naast de bestaande brug een tweede brug te leggen. Rijkswaterstaat ervaart een eventuele monumentenstatus hierbij als belemmerend.

Tenslotte voert mevrouw Rosmulder aan dat Rijkswaterstaat in overleg met het Ministerie van VROM met betrekking tot "Ruimte voor de Rivier" een planstudie uitvoert . De beleidslijn hierbij is dat er zo min mogelijk belemmering zou moeten zijn in het stroomgebied van de rivieren.
Hierbij is reeds geconcludeerd dat de pijlers van de brug over de Bergsche Maas te breed en daarmee dus belemmerend zijn.

Samengevat komt mevrouw Rosmulder tot de conclusie dat Rijkswaterstaat als eigenaar, geen voorstander is om de brug over de Bergsche Maas aan te wijzen tot een beschermd Rijksmonument.

Donderdag 18 mei , 17.45 uur, gemeentehuis Geertruidenberg

Aanwezig:	De heer A.A.M.M. van Onzenoort	Wethouder Gemeente Geertruidenberg
	De heer J.J. Luteijn	Wethouder Gemeente Werkendam
	Mevrouw Mr. K.H.E. Rosmulder	Rijkswaterstaat
	Mevrouw R. Baselaar	Rijkswaterstaat
	De heer J.M.H.M. Berbers	Rijkswaterstaat
	De heer W. van Sijl	Stichting Boogbrug Vianen
	De heer P. Duijkers	Gemeente Geertruidenberg
	Mevrouw M. Bosch	Gemeente Werkendam

Wethouder van Onzenoort van de gemeente Geertruidenberg heet de heer van Sijl van harte welkom.

Na een nadere toelichting van de heer Duijkers en mevrouw Bosch over het verdere procedureverloop bij de gemeente Geertruidenberg en Werkendam neemt de heer W. van Sijl het woord.

De heer W. van Sijl, vertegenwoordigt de "Stichting Boogbrug Vianen", die de Rijksdienst voor de Monumentenzorg verzocht heeft om het complex van 12 stalen bruggen over de grote rivieren gebouwd in het kader van het Rijkswegenplan 1927 aan te wijzen als rijksmonument.

De heer van Sijl geeft aan dat 8 jaar geleden een verzoek tot aanwijzing van de brug over de Lek bij Vianen als beschermd Rijksmonument is gedaan. Deze aanvraag is gedaan in verband met een plan voor een tweede Lekbrug, waarbij de oude brug gesloopt zou worden. Verzoekers waren van mening dat de oude Lekbrug behouden zou moeten worden en een functie voor het fietsverkeer zou kunnen krijgen.
In 2002 is in relatie tot de sloopplannen van de brug bij Zaltbommel door de stichting ook hiervoor een aanwijzingsverzoek gedaan en is het onderlinge verband van de diverse bruggen duidelijker geworden.
Beide verzoeken tot aanwijzing als beschermd Rijksmonument zijn niet gehonoreerd.
Voor de brug bij Zaltbommel werd de aanvraag niet ontvankelijk verklaard omdat de betrokkenen niet als belanghebbenden aangemerkt werden.
Voor de brug over de Lek bij Vianen is een bezwaar tegen het negatieve besluit van de Rijksdienst nog in behandeling.

Vervolgens heeft de "Stichting Boogbrug Vianen" de staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap verzocht om de 12 bruggen bij de UNESCO als Nederlands werelderfgoed aan te wijzen. Hierop heeft de staatssecretaris aangegeven dat de 12 bruggen eerst nationaal beschermd moeten zijn om genomineerd te kunnen worden. Het verzoek tot plaatsing op de werelderfgoedlijst is in die zin niet afgewezen.

Daarop heeft de "Stichting Boogbrug Vianen" de inventarisatieklus op zich genomen, waarbij de 12 bruggen uitgebreid beschreven zijn. Van de twaalf bruggen zijn drie bruggen beschermd als rijksmonument. Dit zijn de brug bij Hendrik Ido Ambacht over de Noord; de brug over de Waal bij Nijmegen en de brug over de Ijssel bij Zwolle. De brug over de Rijn bij Arnhem heeft de status van beschermd gemeentelijk monument. Voor twee bruggen, te weten de brug bij Zaltbommel en de brug bij Vianen, is een directe sloopbedreiging. Beide zijn nog in procedure voor wat betreft de aanvraag tot aanwijzing als beschermd rijksmonument. De sloop van de brug bij Zaltbommel is momenteel stilgelegd.

Voor de overige zeven bruggen, waaronder de brug over de Bergsche Maas, loopt momenteel een procedure in verband met het verzoek van de "Stichting Boogbrug Vianen" zoals deze op 29 september 2004 bij de Rijksdienst voor de monumentenzorg is ingediend.

Het verzoek om de 12 stalen bruggen over de grote rivieren, gebouwd in het kader van het rijkswegenverkeersplan 1927 tot te beschermen tot rijksmonument wordt als volgt gemotiveerd :
Het rijksverkeersplan 1927 is een uniek wegenplan, wat het autoverkeer op de kaart gezet heeft. Daarvoor waren de wegen smal en niet doorlopend. Het rijkswegenverkeersplan was een omvangrijk, ambitieus plan, waartoe de ca 1920 ingestelde wegenbelastingwet de middelen moest verschaffen.
Het rijkswegenverkeersplan bestond uit twee delen :

1. het aanleggen en opknappen van de wegen
2. het ontwerpen en bouwen van 12 bruggen, over de grote rivieren.

Rijkswaterstaat heeft voor het maken van de ontwerpen en voor het uitvoeren van de te bouwen bruggen een eigen bruggenbureau opgericht, waar de techniek van het bruggenbouwen onder leiding van Ir. Harmsen een belangrijke ontwikkeling doorgemaakt heeft en wat uitgegroeid is tot de bouwdienst van Rijkswaterstaat. In de 19e eeuw werden met name spoorbruggen gebouwd.
In de 30-er jaren is ondanks de recessie toch gekozen voor uitvoering van het rijkswegenplan en in 12 jaar tijd zijn de bruggen door diverse bij de uitvoering betrokken bedrijven gerealiseerd.
De bruggen laten een enorme ontwikkeling van de toepasbare constructies zien.

De brug bij Zwolle, gerealiseerd in 1930 is een boogbrug met een trekband. Het wegdek is hierbij opgehangen aan de constructie;
De brug bij Nijmegen , gerealiseerd in 1936 is een boogbrug met een beperkt vakwerk.
De brug bij Vianen, gerealiseerd in 1936 is een heeft een gesloten, in breedte verlopende boog

Het complex van de 12 bruggen is van belang omdat

I. de bouw van de 12 bruggen een direct gevolg is van het rijksverkeersplan 1927.
II. Omdat de bouw van de 12 bruggen geleid heeft tot de oprichting van het bruggenbureau, van waaruit de bouwdienst van Rijkswaterstaat ontstaan is.
III. Uit het gegeven dat de 12 bruggen, met uitzondering van de brug bij Dordrecht, in de tweede wereldoorlog allen vernield zijn, blijkt het strategische belang van deze bruggen. Het feit dat alle bruggen na de tweede wereldoorlog weer zijn teruggebouwd, geeft ze daarmee hun cultuurhistorische betekenis

De "Stichting Boogbrug Vianen" geeft aan dat het als een gemis zou worden beschouwd als een van de twaalf bruggen zou gaan verdwijnen. En dat de bruggen bij Moerdijk en Maastricht in de loop van de tijd ingrijpend gewijzigd zijn, geeft aan dat de bruggen deel uit maken van een levend stukje geschiedenis. Soms worden de bruggen aangepast aan nieuwe wensen en eisen, bijvoorbeeld om een vrijliggend fietspad te realiseren.

De heer Duijkers van de gemeente Geertruidenberg geeft aan dat de gemeentelijke monumentencommissie van de gemeente Geertruidenberg geen reden ziet om te adviseren om de burg over de Bergsche Maas aan te wijzen tot beschermd rijksmonument. Zij is van mening dat bij de waardestelling alleen de meest gave exemplaren van de reeks tot beschermd rijksmonument zouden moeten worden bewaard.

Omdat de Rijksdienst de gemeenten gevraagd heeft de belanghebbenden te doen horen met betrekking tot het verzoek om aanwijzing tot beschermd rijksmonument van de brug over de Bergsche Maas wordt de heer van Sijl tenslotte gevraagd specifiek hierover nadere argumenten aan te geven.
De brug over de Bergsche Maas bij Keizersveer bestaat sedert 1978 uit zes van de tien vakwerkliggers die oorspronkelijk deel uit maakten van de Moerdijkbrug. Hierbij zijn tevens de oorspronkelijke landhoofden en de pijlers verbreed.
Volgens Stichting Boogbrug Vianen geeft het hergebruik een typerende ontwikkeling weer. De vakwerkliggers van de oude Moerdijkbrug hebben een X-vorm in plaats van een V-vorm.
En dankzij het hergebruik van de onderdelen van de Moerdijkbrug blijft de fysieke beleving van de brug over de Moerdijk mogelijk.

Mevrouw Rosmulder van Rijkswaterstaat behoeft geen spreekruimte voor het verstrekken van een nadere toelichting op hetgeen door de Stichting Boogbrug Vianen is aangevoerd. De pleitnotitie van Rijkswaterstaat wordt ter informatie aan de heer van Sijl overhandigd.

De heer Duijkers geeft aan dat het advies van de gemeentelijke monumentencommissie en eventueel het hierop gebaseerde besluit van het college van burgemeester en wethouders van Geertruidenberg bij het verslag van de hoorzitting gevoegd zal worden en aan alle belanghebbende aanwezigen zal worden toegezonden.

Aan dit verslag wordt tevens het raadsvoorstel toegevoegd, wat op 12 juni 2006 in de commissie grondgebied en op 27 juni 2006 in de raadsvergadering van de gemeente Werkendam behandeld zal worden.

Wethouder van Onzenoort dankt mede namens wethouder Luteijn de belanghebbenden voor hun aanwezigheid en inbreng en sluit de bijeenkomst. Het verslag van de hoorzitting wordt verzonden aan de aanwezigen. Indien dit verslag aanleiding geeft tot op- en aanmerkingen kunnen deze binnen 14 dagen naar verzending worden aangegeven.

Geertruidenberg, 18 mei 2006

bylage I

Gemeente Geertruidenberg

Van :

Aan : het college van burgemeester en wethouders

Onderwerp : bij Keizersveer"

Datum :

Publieksversie:
N.v.t.

Inleiding:
Per 30 januari 2006 ontving de raad een verzoek van Staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, Mr.Medy C. van der Laan met het verzoek om op grond van artikel 3, lid 5 van de Monumentenwet advies uit te brengen omtrent het verzoek van "Stichting Boogbrug Vianen" d.d. 29 september 2005 aan voornoemde Staatssecretaris "Het Complex van de 12 bruggen van het Rijkswegenplan 1927" (inclusief de "Brug over de Bergse Maas bij Keizersveer" te Raamsdonksveer) aan te wijzen als Rijksmonument.

Voordat van rijkswege een beslissing wordt genomen omtrent het al dan hiet honoreren van dat verzoek werd op 8 maart 2006 van rijkswege om advies gevraagd aan de gemeenteraad blijkens haar brief van 30 januari 2006. Echter als gevolg van een aapassing van de "Wet Dualisering Gemeentelijke Medebewindsbevoegdheden" d.d. 6 oktober 2005, inwerkingtreding per 8 maart 2006 is ook de Monumentenwet aangepast en dient dit advies vanaf 8 maart 2006 gegeven te worden door burgemeester en wethouders van de gemeente waarin het monument is gelegen en, indien de monumenten zijn gelegen buiten de krachtens de "Wegenverkeerswet 1994" vastgestelde bebouwde kom, tevens aan Gedeputeerde Staten. De minister doet mededeling van de adviesaanvraag aan degenen die in de kadastrale registratie als eigenaar en beperkt gerechtigde staan vermeld, aan de ingeschreven hypothecaire schuldeisers en aan de verzoeker.

Normaliter moet het aan het rijk uit te brengen aanwijzingsadvies worden uitgebracht binnen 5 maanden na de datum van de dagtekening van de brief d.d. 30 januari 2006. Ingeval advisering door de raad zou moeten plaatsvinden zou voornoemde termijn niet haalbaar zijn en zou de gemeente kan zich kunnen onthouden van een advies: als als het aanwijzingsadvies binnen 5 maanden na 30 januari 2006 niet is ontvangen gaat de Staatssecretaris van OcenW er vanuit dat van een advisering wordt afgezien. In dat geval dient de gemeente wel aan de belanghebbenden de gelegenheid te hebben geboden deze te horen door middel van een hoorzitting. Daar "Stichting Boogbrug Vianen" door middel van haar schrijven d.d. 24 maart 2006 dat wij per 27 maart 2006 geregistreerd ontvingen reeds op voorhand heeft aangegeven gehoord te willen worden, hebben de gemeenten Geertruidenberg en Werkendam op 18 mei j.l. een gezamenlijke hoorzitting gehouden. Het verslag van deze hoorzitting en de ingediende standpunten van de belanghebbenden dient tezamen met het advies van de Monumentencommissie aan de Staatssecretaris gezonden te worden evenals informatie omtrent de ligging van de betreffende brug binnen of buiten de bebouwde kom.

Gelet op het feit dat sinds 8 maart j.l. op grond van voornoemde wettelijke aanpassingen advisering door het college van burgemeester en wethouders mag plaatshebben is het uitbrengen van een aanwijzingsadvies binnen voornoemde termijn wel haalbaar. Toch kan ook dan het college van burgemeester en wethouders er dan ook voor kiezen geen aanwijzingsadvies uit te brengen als zij van mening is dat zij zich bewust wil onthouden van advies. Ook in dat geval zal zij wel voornoemd verslag van het horen van de belanghebbenden, het advies van de Monumentencommissie Geertruidenberg evenals gegevens omtrent de ligging van de brug (binnen of buiten de bebouwde kom) moeten aanleveren.

Gelet op :

- de reacties van de leden van de raad, uitgebracht naar aanleiding van het als "ingekomen stuk" ontvangen verzoek in de vergadering van 9 januari 2006;
- de nieuwe "Wet Dualisering Gemeentelijke Medebewindsbevoegdheden" d.d. 6 oktober 2005, inwerkingtreding per 08-03-2006, artikel LXXIII);
- de Monumentenwet 1988" (eveneens aangepast aan voornoemde wet);
- het verzoek van Stichting Boogbrug Vianen aan de Minister van OC en W "Het Complex van de 12 bruggen van het Rijkswegenplan 1927" (inclusief de "Brug over de Bergse Maas bij Keizersveer" te Raamsdonksveer) aan te wijzen als Rijksmonument+bijlagen;
- de per 17 februari j.l. per mail ontvangen reactie van Mevr.J.A.C. Serraris-Verboord;
- de per 21 april 2006 aanvullend toegezonden – bij voornoemd verzoek behorende – "Samenvatting van de aanvraag tot aanwijzing tot Beschermd Monument van de 12 bruggen van het Rijkswegenplan 1927";
- het advies van de Monumentencommissie Geertruidenberg d.d. 1 mei 2006 onder kenmerk 2006-05CV-01;
- het naar voren gekomene in de op 18 mei j.l. gehouden hoorzitting in het gemeentehuis te Raamsdonksveer, waarin de belanghebbenden (inclusief gemeente Werkendam) zijn gehoord en naar voren hebben gebracht hetgeen is opgenomen in het verslag alsmede de daarbij behorende stukken waaronder de pleitnotitie van Rijkswaterstaat, het standpunt van de Monumentencommissie van gemeente Werkendam en het collegestandpunt van gemeente Werkendam;
- de selectiecriteria voor bescherming van monumenten;
- de situatie van de Brug over de Bergse Maas bij Keizersveer te Raamsdonksveer;
- het gemis aan een objectief (niet eenzijdig) inzicht in de cultuurhistorische relevantie van de overige 11 bruggen binnen het aangevraagde complex;
- gemeentelijke belangenafweging vanuit het cultuurhistorisch perspectief in relatie tot de overige belangen,

wordt uw college geadviseerd een negatief aanwijzingsadvies uit te brengen en de Staatssecretaris hiervan op de hoogte te stellen door middel van bijgaande gemotiveerde brief, voorzien van de op grond van de wet noodzakelijke gegevens, betreffende het verslag van de hoorzitting d.d. 18 mei 2006 (met bijbehorende stukken alsmede de pleitnotitie van Rijkswaterstaat), het advies van de Monumentencommissie d.d. 1 mei 2006 onder kenmerk 2006-05CV01 alsmede gegevens omtrent de ligging buiten de bebouwde kom en voornoemde gegevens.

Financiële paragraaf:
N.v.t.

Voorstel:
1. een negatief aanwijzingsadvies uit te brengen;
2. de Staatssecretaris van OcenW hieromtrent de berichten door middel van bijgaande brief, voorzien van het verslag van de hoorzitting d.d. 18-05-2006, het advies van de Monumentencommissie Geertruidenberg alsmede overige relevante gegevens.

m Bosch

bijlage II

gemeente
werkendam

Raadhuisplein 1
4251 VZ Werkendam
Postbus 16
4250 DA Werkendam

Tel.: (0183) 50 72 00
Fax: (0183) 50 73 00
www.werkendam.nl

Gemeenteraad van Werkendam

datum	uw brief/kenmerk	ons kenmerk	sector/afdeling	verzonden
1 juni 2006		4237	GG/ROV	01 JUNI 2006
doorkiesnr.	bijlage(n)	Onderwerp		
0183-507342, MB		advies van het college van burgemeester en wethouders aan de Rijksdienst voor de Monumentenzorg in verband met verzoek/voorstel tot aanwijzing als beschermd rijksmonument van 27 groepsschuilplaatsen en kazematten en de brug over de Bergsche maas.		

Geachte leden van de Gemeenteraad,

Voordat de Rijksdienst voor de Monumentenzorg op grond van de Monumentenwet 1988 namens de staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap overgaat tot het aanwijzen van enig object tot beschermd rijksmonument vragen zij de gemeente, waarin dit/deze object(en) gelegen zijn om advies.
Daarnaast wordt de gemeente gevraagd een hoorzitting te organiseren om de belanghebbenden te doen horen.

De Rijksdienst voor de Monumentenzorg heeft de gemeente gevraagd advies uit te brengen inzake :

1. het verzoek/voorstel tot aanwijzing als beschermd monument van 15 groepsschuilplaatsen (ten noordoosten van de Sportlaan in Werkendam), onder nummer 529221;
2. het verzoek/voorstel tot aanwijzing als beschermd monument van 12 groepsschuilplaatsen en kazematten (ten noorden van De Roef in Sleeuwijk) onder nummer 529256;
3. het verzoek/voorstel tot aanwijzing als beschermd monument van de brug over de Bergsche Maas in de gemeente Werkendam, onder nummer 529917.

Door het in werking treden van de Wet Dualisering Gemeentelijk Medebewindsbevoegdheden op 8 maart 2006 is het college van burgemeester en wethouders, ongeacht het moment waarop het verzoek om advies is binnengekomen, bevoegd advies uit te brengen over de voorgenomen aanwijzing(en). Desalnietemin lijkt het ons goed u van ons advies in kennis te stellen.

Groepsschuilplaatsen en kazematten

inleiding
Het verzoek tot aanwijzing als beschermd monument van de groepsschuilplaatsen en kazematten is bij de Rijksdienst ingediend door de Stichting Militair Erfgoed en Stichting Menno van Coehoorn.

Het argument van de verzoekers om de groepsschuilplaatsen en kazematten aan te wijzen tot beschermd rijksmonument is omdat deze deel uit maken van de gevechtsopstellingen voor de afgrendeling van accessen *(accessen zijn hoger gelegen delen van het landschap waar de inundatie (onderwaterzetting) niet functioneerde.)* en zwakke plekken in de inundatievelden van de Nieuwe Hollandse Waterlinie (NHW) in het Land van Heusden en Altena. De betreffende objecten lagen achter de achterste begrenzing van de linie.
De groepsschuilplaatsen dienden als schuilgelegenheid voor de aldaar gelegerde soldaten tegen artilleriebeschietingen in het open landschap van de NHW. Incidenteel werden de groepsschuilplaatsen ook gebruikt als commando- of verbindingspost. De kazematten zijn gebouwd in de mobilisatieperiode 1939-1940 en dienden voor de opstelling van zware mitrailleurs.
De verzoekers geven aan dat de restanten van de gevechtsopstellingen in de gemeente Werkendam van militair-historisch belang zijn als voorbeeld van de accesverdediging conform de eisen anno 1940 en als voorbeelden van voorzieningen om in het open landschap van de NHW adequate bescherming te bieden tegen vijandelijke beschietingen.
De verzoekers zijn van mening dat de restanten van de gevechtsopstellingen bovendien cultuurhistorisch van groot belang zijn als onderdelen van de NHW.

advies gemeentelijke monumentencommissie
De leden van de gemeentelijke monumentencommissie hebben hun advies schriftelijk uitgebracht. Zij ervaren de groepsschuilplaatsen en kazematten in het landschap binnen de gemeente Werkendam niet als een duidelijke verdedigingslinie. Zij onderkennen de betekenis van de objecten in het landschap als littekens op een lichaam.
De commissie is van mening dat het beschermen van de betreffende objecten alleen zinvol is in combinatie met het permanent toelichten van het verhaal van de Nieuwe Hollandse Waterlinie bijvoorbeeld in de vorm van een kaart of maquette en het toegankelijk maken voor bezichtiging van minstens een van de groepsschuilplaatsen.
De leden van de gemeentelijke monumentencommissie zijn eensgezind van mening dat het niet perse noodzakelijk is om alle groepsschuilplaatsen en kazematten te behouden. Maar laten in het midden welke wel en welke niet.

nadere overwegingen
In Werkendam zijn een tweetal concentraties van groepsschuilplaatsen en kazematten.

1. Vijftien groepsschuilplaatsen staan ten westen van de A27, overwegend in de meer bebouwde omgeving langs de Schans.. De verdedigingslinie is hier door de situering tussen de bestaande (woon)bebouwing nauwlijks zichtbaar.
2. Twaalftal groepsschuilplaatsen en kazematten staan ten oosten van de A27, ten noordoosten van fort Altena. Deze groepsschuilplaatsen en kazematten staan in een open landschap, waarin ze onderling zichtbaar zijn en de verdedigingslinie duidelijker waarneembaar is. Om het project 'de versteende ridders', waarbij vanuit het fort Altena een wandelroute langs deze groepsschuilplaatsen en kazematten wordt voorzien, waarbij enkele groepsschuilplaatsen wellicht toegankelijk kunnen worden gemaakt, te kunnen realiseren, biedt een beschermde status als rijksmonument een goede ondersteuning

De groepsschuilplaatsen, zijn uitgevoerd in gewapend beton met wanddikten en een bovendek van meer dan 1m1 dik. Het slopen van zo'n massief betonnen object is niet zo eenvoudig. Uit ervaring blijkt dat ze langzamerhand wel verdwijnen, maar dat dat tot nu toe vrijwel alleen gebeurde in verband met nieuwe ontwikkelingen ter plaatse.

advies
Rekeninghoudende met de beoordeling door de monumentencommissie en de hiervoor genoemde aspecten heeft dit geleid tot het volgende advies :

1. Ten aanzien van het verzoek/voorstel tot aanwijzing als beschermd monument van 15 groepsschuilplaatsen (ten noordoosten van de Sportlaan in Werkendam), onder nummer 529221 wordt de Rijksdienst voor de Monumentenzorg geadviseerd deze niet als rijksmonument te beschermen.

2. Ten aanzien van het verzoek/voorstel tot aanwijzing als beschermd monument van 12 groepsschuilplaatsen en kazematten (ten noorden van De Roef in Werkendam) onder nummer 529256 wordt de Rijksdienst voor de Monumentenzorg geadviseerd deze wel als rijksmonument te beschermen.

hoorzitting
Het horen van de belanghebbenden heeft plaatsgevonden op woensdag 3 mei 2006.
Tot en met 12 mei 2006 waren belanghebbenden bovendien in de gelegenheid schriftelijke reacties aan te leveren. Het bijgaande verslag bevat zowel een samenvatting van de hoorzitting als van de schriftelijk binnengekomen reacties.

Brug over de Bergsche Maas

inleiding
Het verzoek tot aanwijzing van de brug over de Bergsche Maas maakt deel uit van een verzoek/voorstel van de stichting Boogbrug Vianen tot aanwijzing van 'de 12 stalen bruggen over de grote rivieren gebouwd in het kader van het rijkswegenplan 1927'. De 12 bruggen zijn gebouwd in de periode 1930-1943 en vormen, volgens de stichting Boogbrug Vianen, een groep van bruggen die cultuurhistorisch onlosmakelijk met elkaar verbonden zijn en toonaangevend voor de belangrijkste stromingen in de Nederlandse bruggenbouw.
De brug over de Bergsche Maas is in 1931 als tweede van de reeks van twaalf bruggen gerealiseerd. In 1948 werd de brug na de vernielingen in de Tweede wereldoorlog in de oorspronkelijke vorm hersteld. In 1976 werd de bovenbouw gesloopt en vervangen door brugdelen die afkomstig waren van de overbrugging van het Hollandsch Diep bij Moerdijk.

advies gemeentelijke monumentencommissie
De leden van de monumentencommissie zijn eensluidend van mening dat het zinloos is om de brug over de Bergsche Maas te handhaven als deze vanwege functionele eisen belemmerend en niet meer bruikbaar zou zijn. Zo als men treffend stelt 'een brug die niet gebruikt wordt is net zo gevaarlijk als een leegstaand huis'. Men onderkent dat de brug deel uitmaakt van een groter geheel. Maar omdat het geheel niet overzienbaar is en de bovenbouw van de brug, niet meer de originele bovenbouw uit 1931 is, zo concludeert de gemeentelijke monumentencommissie, is er weinig reden om de brug over de Bergsche Maas te beschermen tot rijksmonument.

nadere overwegingen
Hoewel de twaalf stalen bruggen onmiskenbaar een bepaalde ontwikkeling in de Nederlandse geschiedenis weergeven, kan niet gesteld worden dat de brug over de Bergsche Maas hiervan als het meest vernieuwend kan worden aangemerkt.
Betoogd wordt dat de bruggen een tijdvak markeren waarin belangwekkende bouwtechnische keerpunt plaatsvond. Maar daarbij is tevens opgemerkt dat op een aantal locaties, zoals ook bij de brug over de Bergsche Maas voor de aloude vakwerkliggerconstructie gekozen werd in plaats van de vernieuwende boogbrugconstructies.
En zoals in de omschrijving van de aanvrager reeds wordt opgemerkt is van de bruggen waarvan de bovenbouw gewijzigd is de gaafheid verminderd.

advies
Het advies van de monumentencommissie en voorgaande aspecten hebben geleid tot het navolgende advies :
Wij adviseren de Rijksdienst voor de Monumentenzorg om de brug over de Bergsche Maas niet aan te wijzen tot een beschermd rijksmonument.
Voor de brug over de Bergsche Maas doet zich geen omstandigheid voor, waardoor het object op dit moment voor een beschermde status in aanmerking zou moeten komen.
Daarnaast is de brug in zijn tijd gezien weinig vernieuwend en bovendien is de bovenbouw niet origineel, waardoor behoud van de brug ook op het moment dat deze niet meer functioneel zal zijn niet voor de hand ligt.

hoorzitting
Het horen van de belanghebbenden te weten, de eigenaar, Rijkswaterstaat en de verzoeker, de stichting Boogbrug Vianen heeft plaatsgevonden in een gezamenlijke hoorzitting op donderdag 18 mei 2006 in en samen met de gemeente Geertuidenberg, op wiens grondgebied de brug eveneens rust.
Het verslag van de hoorzitting op 18 mei 2006 is bijgevoegd.

Tijdelijke beleidsregel aanwijzing beschermde monumenten :

Op 23 juli 2004 is de Tijdelijke beleidsregel aanwijzing beschermde monumenten in werking getreden. Op grond hiervan wijst de minister tot 1 juli 2007 geen monumenten aan vervaardigd voor 1940, tenzij het concrete voortbestaan van het object bv door sloop in gevaar zou kunnen komen of tenzij de aanwijzingsprocedure voor 23 juli 2004 is gestart.

Blijkens een schrijven van 24 juni 2004 van de Rijksdienst voor de Monumentenzorg om aanvullende gegevens heeft de Stichting Militair Erfgoed reeds voor 24 juli 2004 een verzoek tot aanwijzing ingediend.

Het verzoek/voorstel tot aanwijzing van het ensemble van 12 bruggen dateert van medio 2005. Voor de brug over de Bergsche Maas doen zich geen omstandigheden voor die het voortbestaan van het object in gevaar brengen. Ook dit gegeven leidt ertoe, dat aanwijzing tot rijksmonument vanuit dit perspectief gezien niet in de rede ligt.

Vertrouwende u hiermede voldoende geïnformeerd te hebben.

Hoogachtend,
burgemeester en wethouders van Werkendam,
de secretaris, de burgemeester,

mr. P.A.M. de Laat drs. H.A.G. Hellegers

bylage III

Memo

Ministerie van Verkeer en Waterstaat
Rijkswaterstaat

Aan
Gemeente Geertruidenberg / Werkendam

Van
mw. mr. K.H.E. Rosmulder

Doorkiesnummer
073 681 73 90

Datum
18 mei 2006

Bijlage(n)
-

Onderwerp
Brug over de Bergsche Maas bij Keizersveer; hoorzitting naar aanleiding van het aanwijzigingsverzoek tot rijksmonument van de Stichting Boogbrug Vianen.

Geachte heer, mevrouw,

Stichting Boogbrug Vianen heeft op 29 september 2005 bij de Rijksdienst voor de Monumentenzorg een verzoek ingediend om 'de 12 stalen bruggen over de grote rivieren gebouwd in het kader van het Rijkswegenplan 1927' aan te wijzen als beschermd rijksmonument. In het kader van de behandeling van dit verzoek is door de Rijksdienst voor de Monumentenzorg advies gevraagd aan de gemeente Geertruidenberg en Werkendam, specifiek ten aanzien van de Brug over de Bergsche Maas bij Keizersveer (hierna: Brug Keizersveer). In dit kader is Rijkswaterstaat Noord-Brabant uitgenodigd om zich als eigenaar / beheerder te laten horen door de gemeente Geertruidenberg en Werkendam.

1. ALGEMEEN

1.1 Zienswijzen

In het algemeen kan worden gesteld dat, los van de vraag of er sprake is van monumentale waarde, de status van Rijksmonument nadelig is voor het doelmatig beheer en onderhoud van een brug. Ik wijs in dit kader op de navolgende aspecten:

- voor sommige ingrepen zal een extra vergunning moeten worden verkregen; een monumentenvergunning zal dan namelijk vereist zijn. In het kader van een dergelijke procedure staat de mogelijkheid open voor belanghebbenden om de te verlenen vergunning aan te vechten;
- een procedure voor een monumentenvergunning is tijdrovend en kan vertragend werken. Niet alleen kan de vertraging gevolg zijn van de te voeren procedure zelf, maar tevens door het feit dat zolang er geen monumentenvergunning is verkregen, een bouwvergunning zal worden

Noord-Brabant
Postadres postbus 90157, 5200 MJ 's-Hertogenbosch
Bezoekadres Zuidwal 58

Telefoon 073 681 78 17
Fax 073 681 73 75
E-mail k.rosmulder@dnb.rws.minvenw.nl

aangehouden. De vertragingen door extra vergunningprocedures worden uiteindelijk afgewenteld op de maatschappij. Noodzakelijke aanpassingen aan de rijksinfrastructuur komen hierdoor later beschikbaar voor de weggebruiker en tegen hogere kosten;

- de wijziging of aanpassing van een object met monumentenstatus gaat gepaard met hogere kosten dan bij een 'gewoon' object. Een monumentaal object stelt eisen ten aanzien van constructie en welstand welke leiden tot hogere kosten. Daarnaast zijn de kosten voor beheer en onderhoud van een object met monumentenstatus hoger dan voor een 'gewoon' object;
- de mogelijkheid van subsidie zijn voor Rijkswaterstaat nihil en eventuele fiscale voordelen zijn uiterst beperkt. De budgetten voorzien niet in de zeer hoge kosten die beheer en onderhoud van monumentale objecten met zich mee brengen. Een bijdrage in de meerkosten zal dus nooit substantieel zijn.

1.2 Taak Rijkswaterstaat versus aanwijzing rijksmonument
Daarnaast is er een spanningsveld tussen het aanwijzen als rijksmonument van een rijksbrug over een groot water (om het markante beeld te willen handhaven) en de opdracht die Rijkswaterstaat heeft om de verkeersdoorstroming en -veiligheid te handhaven. Verbreding van een bestaande brug kan vaak niet en als het wel kan, wordt het bestaande beeld aangetast, terwijl een nieuwe brug ernaast het beeld eveneens aantast.

Ondanks het bestaande spanningsveld gaat Rijkswaterstaat zorgvuldig om met de cultuurhistorische waarde en uitstraling van de bruggen in haar beheer. In dit kader is de Dienst Weg- en Waterbouwkunde momenteel bezig een visie te ontwikkelen ten behoeve van haar objecten.

2. BRUG KEIZERSVEER

2.1 Oorspronkelijke staat
De oorspronkelijke Brug Keizersveer dateert van 1931 (drie identieke brugdelen, vakwerkliggers met een gebogen bovenrand en schuine beeindigingen). Echter, de brug is in 1978 vervangen door een nieuwe overbrugging, hetgeen ook blijkt uit de stukken van de Stichting Boogbrug Vianen. Ten behoeve van de nieuwe oeververbinding bij Keizersveer zijn zes voormalige brugdelen van de Moerdijkbrug gebruikt, die als twee bruggen naast elkaar kwamen te liggen. Naast de vervanging van de overbrugging zijn destijds ook de landhoofden aangepast, de rivierpijlers verbreedt en de betonnen rijvloer vervangen.

Ik vraag mij dan ook af of hier sprake is van een authentiek object met monumentale waarde dat in aanmerking dient te komen voor aanwijzing als rijksmonument, gezien de hierboven opgesomde (aanzienlijke) aanpassingen van het object.

2.2 Speciaal geval
Bij de beoordeling van de aanvraag voor de Brug over de Waal bij Zaltbommel heeft de Rijksdienst voor de Monumentenzorg eerder geoordeeld dat een stalen vakwerkbrug geen voorbeeld van bouwtechnische vernieuwing in de bruggenbouw is en evenmin een zeldzaamheid is. In Nederland zijn namelijk meer (grote) vakwerkliggerbruggen, waarvan er enkele reeds beschermd zijn, zoals bij Grave, Den Bosch (Moerputtenbrug) en Rotterdam (Koningshaven). Ik vraag mij dan ook af welke aanleiding er zou zijn om de over de Brug Keizersveer anders te beoordelen dan de Brug over de Waal bij Zaltbommel.

2.3 Beperkte levensduur
In 2002 is er door de Bouwdienst Rijkswaterstaat een onderzoek uitgevoerd naar de restlevensduur van de Brug Keizersveer in verband met de plannen voor het groot onderhoud aan de brug. Uit dit onderzoek bleek dat de Brug Keizersveer in zijn huidige staat nog maximaal tot 2027 kan blijven bestaan. Daarna voldoet de brug niet meer aan de eisen van verkeersveiligheid en zullen aanzienlijke kosten moeten worden gemaakt om de brug te behouden. Deze kosten zullen dan bovenop de kosten komen van het normale onderhoud die nu reeds een half miljoen euro per jaar bedragen.

De levensduur van de Brug zal zeker definitief eindigen binnen vijftig jaar na uitvoering van het onderzoek. In dit kader moet gewezen worden op het feit dat deze Brug natuurlijk nooit gefabriceerd is voor het hedendaagse verkeer, zowel in aantallen als zwaarte. Ter indicatie; in 1950 passeerden 830 motorvoertuigen deze oeververbindingen per etmaal; anno 2006 zijn dat er circa 85.000. Geconcludeerd kan dus worden dat de Brug naar haar aard en inrichting nooit bestemd is geweest om duurzaam ter plaatse te blijven.

2.4 Planstudie
In het kader van de verkeersdoorstroming en –veiligheid wordt er momenteel gewerkt aan een startnotitie voor de A27 Lunetten – Hooipolder, inclusief de Brug Keizersveer. Er worden verschillende oplossingen bedacht voor de toenemende verkeersintensiteit op dit traject. Gedacht wordt aan een verbreding van de 2 naar 3 rijstroken ter hoogte van de Brug Keizersveer. De huidige brug kan niet verbreed worden gezien de constructieve eisen van de brug.

2.5 Ruimte voor de Rivier
De huidige brug voldoet niet aan de eisen van de Beleidslijn Ruimte voor de Rivier van het Ministerie van Verkeer en Waterstaat en van het Ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer. In het kader van deze Beleidslijn moeten namelijk feitelijke belemmeringen in de rivier zoveel mogelijk vermeden worden om te zorgen dat de afvoercapaciteit van de rivier zo hoog mogelijk is. De situering en uitvoering van de huidige brug zijn niet zodanig dat de feitelijke belemmering zo gering mogelijk zijn (dit is onder andere afhankelijk van de breedte en de hoeveelheid pijlers). De huidige brug kan echter niet aangepast worden om te voldoen aan de Beleidslijn. Derhalve zou de Brug moeten wijken voor de Beleidslijn en eventueel vervangen dienen te worden door een Brug die een geringere feitelijke belemmering in het rivierbed geeft.

3. CONCLUSIE

Om de bovenstaande redenen acht Rijkswaterstaat het niet gewenst dat de Brug Keizersveer wordt aangewezen wordt als rijksmonument.

Met vriendelijke groet,

mr. K.H.E. Rosmulder
Adviseur BJ
Afdeling Bestuurlijk Juridische Zaken en Vastgoed